

ADRODDIAD BLYNYDDOL CYFARWYDDWR GWASANAETHAU CYMDEITHASOL 2022/23

CYNNWYS

Tudalen

Trosolwg o'r flwyddyn a fu...	3
Rhagair y Cyfarwyddwr	4
Sut mae pobl yn ein cefnogi i lunio ein gwasanaethau?	5
Hyrwyddo a gwella lles y rheiny yr ydym yn eu cynorthwyo (Safonau Ansawdd 1-6)	6
Sut rydym yn gwneud ein gwaith?	24
Dolenni a gwybodaeth bellach	28

Os ydych chi angen yr adroddiad yma mewn iaith neu fformat arall, ffoniwch ni ar 01766 771000 neu e-bostiwch Cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru

If you require this report in an alternative language or format, please call us on 01766 771000 or e-mail Equality@gwynedd.gov.wales

Якщо вам потрібен цей звіт в іншому форматі або іншою мовою, зателефонуйте нам за номером 01766 771000 або надішліть електронну пошту Equality@gwynedd.gov.wales

Jeśli potrzebujesz tego raportu w innym języku lub formacie, zadzwoń do nas pod numer 01766 771000 lub wyślij e-mail do Equality@gwynedd.gov.wales

如果您需要该报告用其它语言或格式，请致电 01766 771000 或发送电子邮件给我们：
Equality@gwynedd.gov.wales

إذا أردت هذا التقرير بلغة أو تنسيق (شكل) بديل، فيرجى الاتصال بنا على ٠١٧٦٦ ٧٧١٠٠٠ أو البريد الإلكتروني Equality@gwynedd.gov.wales

*** Er mwyn diogelu preifatrwydd unigolion, rydym wedi newid enwau yn y straeon sy'n ymddangos yn yr adroddiad hwn.**

TROSOLWG O'R FLWYDDYN A FU ...

7,175 O GYFEIRIADAU PLANT + 2,500 ers 2019/20 	5,565 O GYFEIRIADAU IECHYD MEDDWL + 2,000 ers 2019/20 	84% O GYFEIRIADAU DIOGELU PLANT YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN Y CYFNOD STATUDOL 	1,473 O OEDOLION WEDI DERBYN CYNGOR A CHYMORTH GAN Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL STATUDOL
2,470 O OEDOLION SYDD Â CHYNLLUN GOFAL (31/03/23) 	281 O BLANT MEWN GOFAL 65% o'r rhain yn derbyn gofal mewn lleoliad maeth 	9,478 O ORIAU GOFAL CARTREF YN CAEL EI DDARPARU YR WYTHNOS (31/03/23) 	1,163 O ORIAU GOFAL CARTREF YR WYTHNOS (31/03/23) RYDYM YN DAL I CHWILIO I DDARPARU
95% O GYNADLEDDAU ACHOS LLE BU CLYWED LLAIS/BARN Y PLENTYN (AC EITHRIO PLANT O DAN 5 OED) 	782 O BOBL HŶN MEWN CARTREF PRESWYL (31/03/23) 	1,663 YN DERBYN GWASANAETH TELEOFAL (31/03/23) 	208 YN DERBYN TALIADAU UNIONGYRCHOL YN MIS MAWRTH 2023 13% o'r unigolion sy'n derbyn gwasanaethau gan yr Adran Oedolion, yn ei dderbyn drwy taliadau uniongyrchol
440 O YMWELIADAU I SESIYNAU DEMENTIA ACTIF POB MIS (CYFARTALEDD) 	121 O OFALWYR IFANC YN DERBYN CEFNOGAETH 	210 O OFALWYR WEDI EU HASESU 	91% O GYFEIRIADAU DIOGELU OEDOLION YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN SAITH DIWRNOD
4,558 O GYFEIRIADAU OEDOLION 	40 O GWYNIION 159 O SYLWADAU CANMOLIAETH 	£87M CYFANSWM CYLLIDEB NET Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL 	9,343 O YMWELIADAU I DUDALEN CYMORTH COSTAU BYW

RHAGAIR Y CYFARWYDDWR

Pleser o'r mwyaf gennyf yw cael cyhoeddi adroddiad blynyddol am y tro cyntaf. Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol hon Morwena Edwards oedd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac mae'n diolch yn fawr iddi am ei gwaith trylwyr cyn ymadael yn ystod haf 2022. Bu ei hymroddiad yn esiampl i ni ac i'r gwasanaeth, a bu ei harweiniad cadarn drwy'r pandemig yn ddyfal. Ymunais innau â'r Cyngor ym mis Hydref 2022 ac hoffwn ddiolch i Lois Owens am ei gwaith yn fy nghynorthwyo i lunio'r adroddiad hwn.

Yn ôl disgwyliad Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae'n ofynnol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol i Gyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol gyhoeddi adroddiad ynglŷn â dyletswyddau'r gwasanaethau cymdeithasol o fewn yr awdurdod lleol dros y flwyddyn flaenorol. Felly, dyma'n cyfle i werthuso ein perfformiad a thynnu sylw at wersi sydd i'w dysgu a gwelliannau sydd eu hangen. Aiff yr adroddiad yn ei flaen i roi crynodeb o'r hyn sydd ar y gweill dros y flwyddyn sydd i ddod.

Dilynodd ffurf yr adroddiad ganllawiau cenedlaethol dros y blynyddoedd diwethaf, ond fe welwch ein bod wedi mynd ati i geisio ei wneud yn fwy hylaw a haws i'w ddarllen a'i ddeall eleni. Gwerthfawrogwn eich adborth

ar hynny ac unrhyw syniadau ar sut y gellid ei wneud yn fwy hygyrch i bawb i'r dyfodol.

Ni fu'r blynyddoedd a fu yn rhai hawdd i bobl Gwynedd nac i weithlu'r gwasanaethau cymdeithasol. Bu'r pandemig yn heriol tu hwnt i'n gofalwyr, ein cartrefi preswyl, i'r gweithwyr hynny sy'n ymweld â phobl yn eu cartrefi, ac i'r holl weithwyr eraill. Pery effeithiau'r pandemig, wrth gwrs, a gwelwn yr heriau costau byw ac effaith yr amseroedd aros am driniaethau iechyd yn ein cymunedau. Teimlir effeithiau y pethau hyn gan bobl Gwynedd ac, yn sgil hynny, gan ein gweithlu, ein Cynghorwyr, a gan ein gwasanaethau.

Ni allwn ddiolch digon i'n gweithlu a gobeithiwn fod yr adroddiad hwn yn arddangos canlyniadau eu gwaith caled a diflino dros y flwyddyn a fu.

Dylan Owen

E-bost: dylanowen@gwynedd.llyw.cymru

Ffôn: 01286 679 387

Sut mae pobl yn ein cefnogi i lunio ein gwasanaethau?

Ymgysylltu â chanfod “beth sy’n bwysig” i drigolion yw congflaen ein ffordd o weithio. Ni fyddai’n bosib darparu gwasanaethau cymdeithasol sy’n addas i bwrpas heb roi unigolion wrth wraidd eu gofal, ac mae ymdrechion i gynnwys llais defnyddwyr wrth lywio ein gwaith yn parhau.

Gyda chyfyngiadau COVID-19 yn dod i ben yn ystod y flwyddyn, rydym wedi gallu cynnal mwy o weithgareddau a chysylltiadau wyneb yn wyneb – a braf yw gweld bwrllwm cyfarfodydd yn y neuaddau pentref a’r canolfannau hamdden unwaith eto. Ar y llaw arall, dysgwyd gwersi o’r pandemig ac mae llawer wedi dweud wrthym eu bod yn teimlo yn fwy cyfforddus a diogel yn ymgysylltu â ni yn rhithiol, a’i fod yn fwy cyfleus. Mae gwasanaethau fel **Llwybrau Llesiant**, lle mae unigolion gydag anableddau dysgu yn penderfynu ar weithgareddau’r tîm, rŵan yn cynnal sesiynau ar-lein ac wyneb yn wyneb.

Gan edrych i’r dyfodol byddwn yn parhau i adolygu’r ffordd rydym yn gweithio, ac yn sicrhau bod llais y defnyddiwr yn arwain datblygiadau. Ein bwriad yw cynnal fforymau ar draws ein gwasanaethau fel bod trigolion yn cael y cyfle i ddweud eu dweud; yn cael bod yn bartneriaid llawn yn ein datblygu strategol; ac yn cael arwain ar syniadau newydd a chynllunio gwasanaethau. Mae’n hollbwysig ein bod yn cael ein dal yn atebol am ein gwaith, ond yn bwysicach fyth bod pob rhan o’n gwaith wedi ei gyd-gynhyrchu. Nid ar chwarae bach mae symud i’r cyfeiriad hwn a deallwn y bydd yn cymryd amser i sefydlu’r fforymau a newid ein diwylliant.

812

O BOBL YN AELOD O
BANEL TRIGOLION
GWYNEDD

113

WEDI MYNYCHU CYNHADLEDD
POBL HÛN

130

WEDI MYNYCHU
FFORYMAU POBL HÛN YN
NOLGELLAU, PWLLHELI,
PENRHYNDEUDRAETH,
BANGOR A
CHAERNARFON

70

WEDI MYNYCHU
CYNHADLEDD DEMENTIA

650

WEDI YMATEB I HOLIADUR NEU
MYNYCHU SESIWN GALW MEWN
AR GYNLLUN LLESIANT Y BWRDD
GWASANAETHAU CYHOEDDUS

“—

Adroddodd Arolygaeth Gofal Cymru yn dilyn eu adolygiad o’r gwasanaeth diogelu plant ym mis Mawrth 2023 eu bod, ar y cyfan, wedi gweld

“ymarfer da o ran fod llais a phrofiadau bywyd plant yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth wneud penderfyniadau am ddiogelwch”

a’u bod wedi gweld enghreifftiau o gyfathrebu clir gyda rhieni.

—”

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Llunio cynllun cyfathrebu ac ymgysylltu ar draws y maes gofal i sicrhau ein bod yn cynnwys ein cymunedau’n effeithiol wrth ddatblygu ein gwasanaethau
2. Cyhoeddi Asesiad Anghenion Oedolion Gwynedd a Chynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Datblygu a chyhoeddi Asesiad Anghenion Plant Gwynedd.
3. Ail gynnull y Grŵp Craidd Cydraddoldeb, er mwyn derbyn barn sefydliadau allanol sy’n cynrychioli pobl â nodweddion cydraddoldeb ar faterion yn y Cyngor.
4. Edrych i ddatblygu fforwm ieuenctid sirol i wneud yn siŵr ein bod yn cynnwys llais pobl ifanc wrth wneud penderfyniadau. Datblygu fforymau pobl hŷn a fforymau gofalcwyr ymhellach.

1

Gweithio gyda phobl i ddiffinio a chyd-gynhyrchu'r canlyniadau lles personol y maent am eu cyflawni

“—

Hoffai'r teulu ddiolch i'r tîm anhygoel o ofalwyr a fu'n gofalu am Mam. Derbyniodd ofal arbennig, caredigrwydd a chyfeillgarwch gennych fel gofalwyr, ac aethoch y 'filitir ychwanegol' dro ar ôl tro.

Roedd Mam pob amser yn edrych ymlaen at eich gweld, a roeddech yn codi ei chalon a chael digon o hwyl a chwerthin.

Gwnaethoch chi rywbeth 'special' gan wneud gwahaniaeth go iawn i fywyd Mam, a daethoch yn rhan o'r teulu. Ni fyddwn byth yn anghofio hyn.

—”

ORIAU GOFAL CARTREF YR WYTHNOS:

DATA: 31/03/23

DARPARU:

9,478 AWR

DAL YN CHWILIO I DDARPARU:

1,163 AWR

1,663 O BOBL YN DERBYN GWASANAETH TELEOFAL

592 PECYN TELEOFAL NEWYDD WEDI EI OSOD

208

YN DERBYN TALIADAU UNIONGYRCHOL YN MIS MAWRTH 2023

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Mae'n hollbwysig i unigolion gael rheoli eu gofal – y nhw yw'r arbenigwyr ar eu bywydau. Nid ein lle ni yw dweud wrth “Mrs Jones” beth mae arni ei angen, ein gwaith ydi helpu “Mrs Jones” i wneud penderfyniadau ar sut y gall wneud y pethau sy'n bwysig iddi hi.

Eleni, bu llw o enghreifftiau lle gweithiodd staff yn ddiwyd gydag unigolion, a'u teuluoedd, dros amser er mwyn darparu gofal a chefnogaeth wedi'i deilwra i'w hanghenion. Mae'r gwaith maent yn ei wneud yn trawsnewid bywydau sydd yn aml mewn sefyllfa fregus.

Rydym wedi parhau i gydweithio'n agos gyda'r Bwrdd Iechyd ac mae enghreifftiau da o waith integredig yn rhai o'n **Timau Adnoddau Cymunedol**, y gwasanaeth offer anabledd, ac yn **Nhîm Derwen** sy'n cefnogi plant ag anableddau.

Mae dyletswydd arnaf i sicrhau ein bod yn taclo rhai o'r rhwystrau strategol a'r heriau difrifol a ddaeth i'r amlwg dros y gaeaf wrth gydweithio gyda phartneriaid er budd ein trigolion. Gyda Chadeirydd newydd yn arwain y Bwrdd Iechyd ers mis Chwefror 2023, mae'n gyfle perffaith i ail-edrych ar bethau a gwneud yn siŵr ein bod yn rhoi'r trefniadau priodol yn eu lle i sicrhau cyfathrebu agored a chydweithio dros y flwyddyn nesaf.

I'r dyfodol, bwriadwn roi llawer mwy o hyblygrwydd i drigolion ddewis y gofal sy'n addas iddyn nhw. Byddwn yn datblygu system symlach ar gyfer taliadau uniongyrchol fel ein bod yn hyderus i'w cynnig ymhob sefyllfa, a byddwn yn defnyddio technoleg teleofal arloesol wrth gefnogi unigolion a gofalwyr.

Stori Elis

Daeth Elis, unigolyn 87 oed, i'n sylw trwy ein cyfarfodydd rheolaidd gydag ysbyty cyffredinol ac yna'r ysbyty cymunedol.

Roedd wedi cael anaf drwg yn dilyn damwain ar ei fferm, ac yn ystod ei gyfnod yn yr ysbyty amlygodd profion fod salwch difrifol arno yn ogystal. Adref, yn ei gartref ei hun ac yng nghwmni ei gi defaid oedrannus yr oedd eisiau bod, a gwnaeth yn glir na fyddai'n ystyried byw yn unman arall.

Bu'r gweithiwr cymdeithasol a'r therapydd galwedigaethol yn cydweithio efo'r ysbyty a'r tîm gofal lliniarol i gael offer i wneud pethau yn haws yn ei gartref. Roedd mab Elis yn byw ymhell ac yn methu cynnig gofal o ddydd i ddydd, ond gallai helpu i weinyddu'r pecyn Taliadau Uniongyrchol. Trefnodd y gweithiwr i Elis dderbyn taliadau uniongyrchol a chysylltodd efo cwmni gofal oedd yn fodlon darparu'r gofal.

Aeth Elis adref o'r ysbyty yn ôl ei ddymuniad i gwmni ei gi. Parhaodd y gweithiwr i ymweld ag ef i sicrhau bod y gofal yn cyfarch ei anghenion, ac fe gafodd Elis dreulio blwyddyn olaf ei fywyd yn ei gartref – rhywbeth oedd yn golygu cymaint iddo.

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Cryfhau'r gefnogaeth therapi galwedigaethol sydd ar gael i bobl ac ail-edrych ar y rôl gallai technoleg a teleofal ei chwarae er mwyn hwyluso gofal i drigolion...

Llwyddwyd i lenwi rhai o swyddi gwag **therapi galwedigaethol**, gan gynnwys hyfforddai fydd yn cymhwyso ym mis Rhagfyr 2023. Penodwyd ymarferwyr gwaith cymdeithasol dros dro i gefnogi asesiadau llai cymhleth yn y cyfamser.

Serch yr ymdrechion, mae'r galw ar y gwasanaeth dal yn uchel, ac mae rhai oedolion yn disgwyl am asesiad am dros dri mis gan fod rhaid blaenoriaethu ar sail risg. Bwriadwn edrych ar ddefnyddio gwefan [AskSARA](#), sy'n cynnig hunanasesiad ar-lein gan awgrymu'r offer all helpu i wneud bywyd bob dydd yn haws.

Mae rheolwr prosiect wedi ei benodi i arwain ar drawsffurfio'r gwasanaeth teleofal ac i hwyluso trosglwyddiad yr offer analog i ddigidol erbyn 2025. Y gobaith yw treialu offer newydd yn ystod 2023/24.

Sefydlu'r model Gofal Cartref newydd yn y sir...

Fe barhaodd y broses o drosglwyddo i'r [model Gofal Cartref newydd](#), er hyn fe wnaeth anawsterau recriwtio lesteirio'r ymdrechion mewn ambell i ardal megis Llanberis ac Ardudwy.

Roedd hanner y cwynion (11) a dderbyniwyd am yr **Adran Oedolion** yn 2022/23 yn ymwneud â diffyg oriau ar gael i gychwyn pecynnau gofal cartref newydd, neu i gynyddu oriau pecynnau gofal. Bu gostyngiad yn ystod chwarter olaf y flwyddyn (1 gŵyn), a byddwn yn monitro hyn dros y 12 mis nesaf.

Mae'r gwasanaeth wedi profi budd mawr o weithio o fewn cymunedau ac mae cryfhau cysylltiadau â grwpiau cymunedol a'r trydydd sector yn lleol yn flaenoriaeth i'r dyfodol.

Cyd-weithio efo Canolfan Groeso i ffoaduriaid sy'n ffoi o Wcráin i Wynedd...

Gweithiodd swyddogion gyda thrigolion ac elusennau i gynnig llety i bron i **300** o ffoaduriaid Wcráin ar hyd a lled y sir.

Derbyniodd pob unigolyn ymweliad lles, cyswllt gan weithiwr cefnogol a chawsant gynnig cefnogaeth trawma, cefnogaeth adsefydlu ac iechyd meddwl er mwyn ymateb i'w hanghenion personol. Mewn achosion mwy cymhleth a dwys, mae'r gweithiwr cefnogol yn tynnu ar gefnogaeth bellach fel bo'r angen, er enghraifft, therapydd galwedigaethol neu nyrs gymuned.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Cefnogi'n trigolion drwy'r broses o drawsnewid digidol erbyn 2025 a sicrhau bod teleofal a thechnoleg yn cael ei ddefnyddio i'w lawn botensial.
2. Datblygu holiadur barn electronig i blant sy'n derbyn gwasanaeth gan Tim Derwen.
3. Ailedrych ar y ffordd rydym yn cefnogi'r broses darparu gofal drwy daliadau uniongyrchol er enghraifft, drwy ystyried dulliau fel y "Waled Rhithiol".
4. Gwreiddio'r model gofal cartref newydd gan sicrhau bod darparwyr mewnol ac allanol yn cydweithio'n effeithiol â'r cymunedau'n ehangach.
5. Parhau i arfogi'r timau integredig (timau sy'n cynnwys staff gofal a staff iechyd) drwy edrych ar hyfforddiant priodol a dileu unrhyw rwysterau technolegol.

2

Gweithio gyda phobl a phartneriaid i ddiogelu a hyrwyddo iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol pobl

201

O ASESIADAU
GOFALWYR WEDI
EU CWBLHAU

CYFRANIAD I
GRONFA CYNLLUN
BWYD CYMUNEDOL:

£104_k

150

AELOD O STAFF WEDI BOD AR
YR HYFFORDDIANT
YMWYBYDDIAETH AWTISTIAETH

121

O OFALWYR
IFANC WEDI
DERBYN
CEFNOGAETH

GWERTH Y
TALEBAU
TANWYDD I
GARTREFI:

£76_k

“

Mor falch neshi ddod yma heddiw. Oeddwn ddim yn gwybod be i ddisgwyl ond dwi'n teimlo lot brafach yn gadael a 'di gael bob dim off fy chest. Diolch am ddeallt a g'neud y situation mor hawdd i fi.

- Mynychwr digwyddiad "Help Gyda Costau Byw"

”

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Gwaith caled a chlodwiw yw gofalu'n ddi-dâl, er na roddir iddynt y gydnabyddiaeth haeddiannol. Anodd yw gofalu am anwylyd bob awr o bob dydd ac angenrheidiol yw mynediad at gefnogaeth emosiynol ac ymarferol. Cynigia fforymau fel Rhwydwaith Gofalwyr Gwynedd, Grŵp Gofalwyr Dementia Actif a'r Grŵp Gofalwyr Ifanc glust i wrando a chyfle i sgwrsio â gofalwyr di-dâl eraill.

Rwy'n falch bod y **Gwasanaeth Anabledd Dysgu** yn gwneud defnydd da o'n darpariaethau ysbaid ac egwyl fer, a thrwy hynny yn llwyddo i gynnig cyfnodau seibiant i ofalwyr a chynnig profiadau gwerthfawr i unigolion gymdeithasu a datblygu sgiliau ar yr un pryd. Defnyddia rhai unigolion oed trosglwyddo (18 oed) gyfnodau ysbaid i baratoi at fyw'n annibynnol yn llwyddiannus.

Yn anffodus, fodd bynnag, mae rhai gwasanaethau cefnogi yn wynebu heriau capasiti oherwydd eu bod yn ei chael hi'n anodd recriwtio, er enghraifft, **Tim Derwen**, sy'n cynnig cefnogaeth ac egwyl fer i deuluoedd plant anabl – mae'r tîm wedi gorfod hysbysebu bedair gwaith am swydd gweithiwr cymdeithasol. Ceir heriau cyffelyb yn y maes gofal cartref lle mae demograffeg Gwynedd yn dangos cynnydd mewn galw wrth i'r boblogaeth heneiddio a llai o bobl oedran gwaith i ddarparu'r gofal.

Dengys canlyniadau Cyfrifiad 2021 fod bron i 10,000 o ofalwyr di-dâl yng Ngwynedd, ond gwyddwn nad ydym yn cyrraedd y mwyafrif llethol o'r unigolion hyn. Y trueni yw bod rhai gofalwyr yn profi straen a dirywiad yn eu hiechyd eu hunain, ac felly mae'n hollbwysig fod gennym y gwasanaethau i'w cefnogi yn eu lle. Mae'n hanfodol ein bod yn cynyddu ein cymorth i ofalwyr di-dâl.

Stori Cai

Mae Cai yn 13 oed ac yn helpu i ofalu am ei frawd a'i chwaer anabl. Mae Cai yn mynychu sesiynau Gofalwyr Ifanc sy'n cael eu cynnal gan Gweithredu dros Blant, ac mae wedi gwerthfawrogi'r cyfle i gyfarfod gofalwyr ifanc eraill. Dyma Cai yn egluro'r budd mae wedi ei brofi ers cychwyn defnyddio'r [App AiDi](#) a cherdyn adnabod gofalwyr ifanc:

"Mae (Gofalwyr Ifanc) wedi rhoi cymorth i mi i'm helpu efo fy holl ddyletswyddau gofalu ifanc a rhai agweddau o fod yn ofalwr ifanc. O'r blaen roeddwn yn teimlo fel fy mod yn warchodwr oedd ar gael trwy'r amser ond rŵan mae'n bendant wedi rhoi mwy o eglurder i mi pam fy mod i'n ofalwr.

Mae'r (cerdyn adnabod) yn golygu pan dwi'n hwyr i'r ysgol oherwydd dyletswyddau Gofalu Ifanc, yna yn lle ei fod yn rhywbeth mawr lle mae rhaid i mi ddweud wrth athrawon neu aros ar ôl gwersi i esbonio iddyn nhw ... y cyfan sy'n rhaid i mi ei wneud rŵan yw tynnu'r cerdyn allan yn gyflym, ei droi i las a bydd yr athro yn deall. Ni fydd yn dweud dim byd fel "pam wyt ti'n hwyr?"

Weithiau mae esbonio hyd yn oed i athro sy'n gwybod pam rydych chi'n hwyr yn codi embaras ac mae'r cerdyn adnabod yn tynnu llawer o bwysau oddi ar eich ysgwyddau. Mae (bod yn ofalwr ifanc) yn anodd ond fe ddaw amser pan fydd y bobl o'ch cwmpas a'r bobl rydych eu hangen fwyaf yno i chi."

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Darparu rhaglen o gefnogaeth fel bod trigolion yn gallu ymdopi â'r argyfwng costau byw...

Penodwyd cydlynnydd a swyddog trechu tlodi yn ystod haf 2022, ynghyd â dau swyddog tlodi tanwydd gan yr Adran Tai ac Eiddo.

Canolbwyntion nhw ar gefnogi trigolion drwy roi cyngor ariannol, codi ymwybyddiaeth o fudd-daliadau a gostyngiadau amrywiol, a rhoi mynediad i ddarpariaeth bwyd brys. Crëwyd tudalen [Cymorth Costau Byw](#) ar wefan y Cyngor er mwyn amlinellu'r help sydd ar gael ac o le i gael gwybodaeth arbenigol.

Gyda Cyngor ar Bopeth, Nyth ac asiantaethau tai, trefnwyd sioeau teithiol "Help gyda chostau byw" mewn lleoliadau amrywiol, gan gynnwys canolfannau hamdden, derbynfa ysbytai, stadau tai, neuaddau pentref a llyfrgelloedd. Profodd adborth cadarnhaol gan y mynychwyr pa mor werthfawr oedd y sesiynau.

Adolygu'r ffordd rydym yn darparu Gwasanaeth Iechyd Meddwl i drigolion Gwynedd...

Eleni, derbyniwyd dros **5,000** o gyfeiriadau i'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl sydd oddeutu **2,000** o gyfeiriadau yn fwy na'r cyfnod arferol cyn COVID-19. Er ei fod yn wasanaeth integredig gyda'r Bwrdd Iechyd, bu rhwystrau sylweddol yn llesteirio ymdrechion i gydweithio, gan beri risgiau sylweddol i fywydau unigolion.

Edrychwyd ar opsiynau posib o ail-ddylunio'r modd mae'r Cyngor yn cynnig cefnogaeth iechyd meddwl a bydd adroddiad yn mynd ger bron y Cabinet yn 2023/24 er mwyn penderfynu ar y ffordd ymlaen.

Edrych ar y modd rydym yn gweithredu ein Cynllun Awtistiaeth a chodi ymwybyddiaeth

ymysg ein gweithlu a thu hwnt...

Cyflwynwyd hyfforddiant ymwybyddiaeth Awtistiaeth i staff yr **Adran Plant** ac **Adran Oedolion**. Cynhaliwyd sesiynau rhyngweithiol ar Fws Awtistiaeth, gan roi cyfle i bobl brofi rhai o'r anawsterau prosesu synhwyraidd a wynebir gan unigolion sydd ar y sbectrwm.

Bu heriau recriwtio, ond rydym bellach wedi penodi Arweinydd Ymarfer Awtistiaeth a bydd yn dechrau ym mis Mai.

Yn y cyfamser, mae gwefan y Cyngor wedi ei diweddarau i gynnwys [gwybodaeth am awtistiaeth](#) er mwyn amlygu'r gefnogaeth leol sydd ar gael i unigolion a theuluoedd.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Mabwysiadu Cynllun Lliniaru ac Atal Tlodi (sefydlu Grŵp Tlodi Gwynedd, Rhwydwaith Bwyd a Siarter Bwyd) a gwerthuso'r rhwydwaith presennol o Hybiau Helpu Pobl ac ehangu i ardaloedd pellach.
2. Gwneud defnydd llawn o'n gwasanaethau gofal dydd ac ysbaid, ac edrych ar opsiynau posib er mwyn ailfodelu'r ddarpariaeth yn ardaloedd Ffestiniog ac Eifionydd.
3. Arwain ar Gynllun Gofalwyr (Oedolion a Phlant) i sicrhau ein bod yn adnabod, cydnabod a chefnogi'r gwaith amhrisiadwy mae gofalwyr di-dâl ar draws Gwynedd yn ei wneud.
4. Gweithredu'r Cynllun Awtistiaeth er mwyn ei gwneud hi'n haws i unigolion awtistig a'u teuluoedd drosglwyddo rhwng gwahanol wasanaethau.
5. Cynnal adolygiad o'n model darparu gwasanaethau iechyd meddwl i sicrhau ein bod yn cyfarch ein cyfrifoldebau o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant.

3

Diogelu ac amddiffyn pobl rhag camdriniaeth, esgeulustod neu niwed

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Blaenoriaeth bwysicaf Cyngor Gwynedd yw sicrhau diogelwch pobl. Gwyddom fod rhai yn wynebu risg uwch o niwed, esgeulustod neu gamdriniaeth, ac mae trefn gadarn yn ei lle er mwyn adnabod y perygl, a gweithredu i'w hamddiffyn.

Yn dilyn cyfnod COVID-19, dychwelwyd i gynnal Cynadleddau Amddiffyn Plant wyneb yn wyneb, i sicrhau gwneud penderfyniadau diogelu priodol ac i roi'r profiad gorau posib i blant a rhieni.

Ymfalchiwn yng ngwaith y **Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid** sy'n gweithio'n ddwys gyda phlant a phobl ifanc sydd wedi troseddu i'w hatal rhag aildroseddu, gan na fu unrhyw berson ifanc o Wynedd mewn carchar neu dan glo ers 2020.

Derbyniodd y **Tîm Cyfeiriadau Plant** dros **7,000** o gyfeiriadau eleni – **cynnydd o tua 2,500** ers y cyfnod cyn COVID-19. Gwelodd y **Gwasanaeth Iechyd Meddwl** gynnydd cyffelyb a gwn mai gwaith gwyh ein timau a'n galluogodd i reoli risgiau'n amserol yn y mwyafrif helaeth o achosion.

Ymfalchiwn yn y gwaith hwn, tra'n gwybod hefyd nad yw'n gynaliadwy, a phryderaf am y pwysau a roddir ar ein gweithlu.

Bu gwaith i glirio'r ôl-groniad asesiadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS) tra oedd y Llywodraeth yn edrych ar ddiwygio'r drefn bresennol, ond gwyddom erbyn hyn na chyflwynir newid a bydd angen ystyried yr her o reoli'r ceisiadau DoLS ymhellach. Gweithdrefn statudol yw DoLS sy'n amddiffyn unigolion sydd yn methu gwneud penderfyniadau am eu gofal a'u rhyddid (er enghraifft, unigolion â dementia) mewn cartref preswyl neu ysbyty. Heb asesiad, mae risg bod unigolion yn cael eu cadw yn gaeth yn erbyn eu hewyllys.

91%

O GYFEIRIADAU DIOGELU OEDOLION YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN Y SAITH DIWRNOD STATUDOL

97%

O GYFEIRIADAU DIOGELU OEDOLION WEDI EU CWBLHAU YN YSTOD Y FLWYDDYN LLE MAE'R RISG WEDI EI REOLI

84%

O ADOLYGIADAU AMDDIFFYN PLANT WEDI EU CYNNAL O FEWN YR AMSERLEN STATUDOL YN YSTOD Y FLWYDDYN

98%

O'R ASESIADAU RISG A GYFLWYNWYD I GYNADLEDDAU ACHOS A YSTYRIR YN RHAI A OEDD YN DANGOS ANSAWDD WRTH WNEUD PENDERFYNIADAU

95%

O GYNADLEDDAU ACHOS LLE CLYWYD LLAIS/BARN Y PLENTYN (AC EITHRIO PLANT O DAN 5 OED)

“Mae'r awdurdod lleol yn ymateb yn dda i bryderon diogelu. Gwelsom dystiolaeth o weithwyr proffesiynol yn y tîm diogelu yn gweithio'n effeithiol gyda phartneriaid o'r bwrdd iechyd lleol a'r heddlu, yn ogystal â thimau ehangach yr awdurdod lleol, i amddiffyn oedolion a phlant sydd mewn perygl. Mae fforymau ehangach ar waith hefyd ar gyfer ystyried risgiau mewn achosion lle nad yw'r trothwy ar gyfer diogelu wedi'i gyrraedd.

- Adroddiad Archwilio Gofal Cymru, Medi 2022

Stori Lowri

Daeth Lowri i sylw'r Gwasanaeth Diogelu Plant pan oedd hi yn yr ysbyty ar fin rhoi genedigaeth. Nid oedd Lowri wedi dilyn y llwybrau cyn-genï arferol a heb gyflwyno i'r Gwasanaethau Mamolaeth tan yn hwyr iawn, ac fe amlygwyd pryderon diogelu tra oedd hi ar y ward geni.

Roedd y pryder mwyaf yn ymwneud â'i hymddygiad, a thueddiad Lowri i ddweud celwydd a gwneud cyfres o ddatganiadau a brofwyd yn ddi-sail. Honnodd bod ei chyn-bartner yn ei stelcian; dywedodd gelwydd wrth y gwasanaethau cam-drin domestig tra oedd hi'n byw mewn lleoliad diogel; ac o ran ei babi newydd, fe enwodd sawl tad gwahanol. Daeth hefyd i'r amlwg bod ganddi ddau o blant hŷn oedd bellach yn byw gydag aelodau eraill o'r teulu.

Roedd gan Lowri sawl cryfder. Nid oedd unrhyw bryder cyffredinol am ei gallu i roi gofal sylfaenol o ddydd i ddydd, fe ddangosodd ofal emosiynol da tuag at ei phlentyn ac roedd ei phartner newydd hefyd yn ddylanwad cadarnhaol.

Drwy'r fframwaith arloesol "**Amddiffyn Plant yn Effeithiol**" (a ddatblygwyd gan ymarferwyr amddiffyn plant profiadol Cyngor Gwynedd) canolbwyntiwyd ar ei chryfderau, a gosodwyd 'camau tuag at newid' pendant fel bod Lowri a phawb ynghlwm â'r achos yn gwybod pa bethau oedd angen mynd i'r afael â nhw. Roedd modd i swyddogion roi'r gefnogaeth addas i'r teulu er mwyn eu symud o gategori gofal '*nad yw'n ddigon da*', i gategori gofal sy'n '*ddigon da*'.

Bydd y sefyllfa yn parhau i gael ei monitro drwy Gynadleddau Achos rheolaidd, ac mae Lowri a thad biolegol y plentyn yn cydweithredu'n dda â phrosesau asesu ac yn dangos dyfalbarhad i aros ar y trywydd iawn.

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Rhoi rhaglen hyfforddiant Tîm Emrallt ar waith er mwyn adnabod ac ymateb yn gynnar i blant a phobl ifanc sy'n dangos ymddygiad rhywiol niweidiol a phroblemus ...

Mynychodd **993** o swyddogion ar draws y sector iechyd, addysg a gofal cymdeithasol hyfforddiant a hwyluswyd gan **Dîm Emrallt**, sydd wedi rhagori ar y disgwyliaid. Mae'r rhaglen hyfforddi yn cynnwys sawl haen, o ddiffinio ac adnabod ymddygiad rhywiol niweidiol i fynd i'r afael ag ymddygiad rhywiol niweidiol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae'r tîm hefyd yn cynnig pecynnau pwrpasol er mwyn uwch-sgilio rhai gweithwyr mewn meysydd penodol.

Gyda thwf mewn defnydd o dechnoleg fe welwyd cynnydd mewn ymholiadau yn ymwneud ag ymddygiadau fel 'sexting' a cham-drin rhywiol ar-lein. Bydd y tîm felly yn canolbwyntio ar adeiladu ar adnoddau ymyrraeth ymddygiad rhywiol niweidiol ar gyfer rhieni a gofawyr.

Gweithredu Cynllun Cyfiawnder Ieuenctid 2022/23 ...

Mae cyfraddau troseddwyd newydd a chyfraddau ail-droseddu yn is na chymariaethau rhanbarthol a chenedlaethol ac nid oes unrhyw berson ifanc o Wynedd wedi bod dan glo ers 2020.

Yn dilyn cyfnod COVID-19, mae'r gwasanaeth wedi ei chael hi'n anodd sicrhau bod pobl ifanc a gefnogir yn mynychu hyfforddiant, addysg

neu gyfleoedd cyflogaeth. Ar y llaw arall, mae'r unigolion yn elwa'n fawr o'r berthynas agos â'r **Adran Tai ac Eiddo** ac yn derbyn cymorth llety addas ac amserol ac mae ymyrraeth a thriniaeth camddefnyddio sylweddau hefyd yn gweithio'n dda.

Annog mwy o staff i gwblhau hyfforddiant yn y maes Trais yn y Cartref ...

Erbyn hyn mae cwblhau e-fodiwl 'Trais yn y Cartref' yn fandadol ac mae gwaith yn mynd rhagddo i'w gynnwys fel rhan o gyflwyno staff newydd. Mae'r hyfforddiant 'Ask and Act' hefyd yn cael ei hyrwyddo er mwyn rhoi hyder i staff i helpu unigolion sy'n profi trais, cam-drin domestig neu drais rhywiol.

Ym mis Mai 2022, derbyniodd y Cyngor achrediad 'Rhuban Gwyn' oedd yn cydnabod yr ymdrech o fod yn ymgysylltu â dynion a bechgyn, newid diwylliant a chodi ymwybyddiaeth am atal trais yn erbyn merched. Mae angen parhau i ledaenu'r neges mai digon yw digon, a gweithia swyddogion ar gynllun gweithredu tair blynedd sefydliad y Rhuban Gwyn.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Cryfhau ein gwasanaethau sicrwydd ansawdd i sicrhau cefnogaeth ddigonol i ddarparwyr gofal i'w helpu i gynnal gwasanaeth o safon i drigolion Gwynedd
2. Adolygu ein trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS).

4

Annog a Darparu cefnogaeth i bobl ddysgu a chyfranogi mewn cymdeithas

440

O YMWEIADAU I SESIYNAU DEMENTIA ACTIF WYNEB YN WYNEB AR DRAWS Y SIR BOB MIS (CYFARTALEDD)

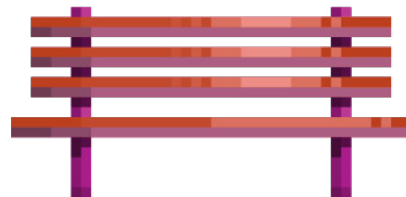
98

O BOBL IFANC SYDD DDIM MEWN ADDYSG, HYFFORDDIANT NA CHYFLOGAETH WEDI DERBYN CYMORTH YN YSTOD Y FLWYDDYN

20

O FEINCIAU CYFEILLGARWCH ER MWYN ANNOG POBL I SGWRSIO I HERIO UNIGRWYDD

135

O BOBL IFANC A

404

O BOBL HÛN WEDI CYMRYD RHAN MEWN PROSIECT PONTIO'R CENEDLAETHAU

“

Da chi wedi bod yn dda iawn yn cefnogi fi ac roedd y cyngor ges i yn wych ac roeddech yn wych hefyd wrth helpu i mi agor cyfrif bang. Diolch am y cwmni hefyd.

- Person ifanc sy'n derbyn cefnogaeth gan y Gwasanaeth Ieuentid

”

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Mae cyswllt â theulu a ffrindiau a'r gallu i chwarae rôl mewn cymdeithas yn allweddol i lesiant unigolion. Gall diffyg perthnasau a chysylltiadau arwain at deimlo'n ynysig, ac adroddir y gall effaith unigrwydd cymdeithasol fod mor niweidiol ag ysmegu 15 o sigarennau y dydd!

Yng Ngwynedd, mae timau sy'n gweithio'n ddiwyd i alluogi unigolion i gymdeithasu ac i gyfrannu. Yn ystod y flwyddyn dychwelodd y rhan fwyaf o'n gweithgareddau i fod wyneb yn wyneb, gyda rhywfaint o ddarpariaeth rithiol, ac mae ein cysylltwyr cymunedol wedi cefnogi a gfael yn llaw'r unigolion oedd ychydig yn nerfus am ailymuno â chymdeithas yn dilyn y pandemig.

Rydym am weithio â chymunedau er mwyn gwneud yn siŵr eu bod yn hygyrch a bod mynediad rhwydd fel bod **pawb** yn gallu cyfranogi mewn cymdeithas. Cyfeirïaf at ddymuniad Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru a Llywodraeth Cymru i bob awdurdod lleol yng Nghymru weithio tuag at dderbyn achrediad fel [cymuned oed gyfeillgar](#) erbyn 2025. Datblygwyd **Cynllun Gwynedd Oed Gyfeillgar** a bydd yn rhan bwysig o'n gwaith i'r dyfodol.

Gwyddom fod yr atebion i'r heriau a wynebir gan bobl hŷn yn ehangach na dylanwad y gwasanaethau cymdeithasol. Gweithiwn felly, yn drawsadrannol, i hwyluso materion fel palmentydd hygyrch, argaeledd toiledau cyhoeddus, a meinciau neu lefydd i orffwys mewn trefi a phentrefi. Byddai'r math yma o newidiadau nid yn unig o fudd i'r genhedlaeth hŷn, ond i'n cymunedau cyfan – boed yn blant, yn deuluoedd, yn unigolion anabl neu rywrai sy'n byw â chyflwr iechyd.

Stori Carol a Sera

Mae Carol yn 92 oed ac yn byw gyda Dementia Cymysg (fasgwlaidd ac Alzheimer's) ers saith mlynedd. Bu'n nyrs mewn ysbyty ac yna mewn cartref nyrsio nes iddi ymddeol, ac ers hynny bu'n aelod brwd o Sefydliad y Merched a bu'n mwynhau gwau a gwnïo.

Yn dilyn marwolaeth ei gŵr ychydig cyn y pandemig, symudodd Carol i fyw at ei merch, Sera. Roedd Carol yn teimlo'n ynysig ac yn methu cwmni ac ymwneud â'r gymuned leol ac roedd Sera hefyd yn teimlo ei bod angen cymorth yn ei rôl fel gofalwr di-dâl. Ar ôl gweld hysbyseb **Dementia Actif** yn y ganolfan hamdden fe wnaeth Sera gyswllt â'r tîm.

Mae sesiynau **Dementia Actif** wedi rhoi cyfle i'r ddwy ryngweithio a chymdeithasu â phobl eraill. Maent wedi mwynhau cymryd rhan mewn gwahanol weithgareddau gan gynnwys taith trên a dangosiad sinema, parti gardd, te prynhawn (gyda grŵp gofalwyr), cynghrair boccia, a chynhadledd leol ym Mhlas Tan Y Bwlch.

Pwysigrwydd y gweithgareddau i Carol a Sera yw eu bod yn helpu i roi strwythur i'w hwythnos, gan sicrhau eu bod yn cael y cyfle i fynd allan o'r tŷ ac i gwrdd â phobl newydd, sy'n sicrhau bod ganddynt brofiadau ffres i siarad amdanynt. Ers cychwyn mynychu'r sesiynau mae Sera wedi sylwi bod hwyliau gwell ar ei mam a'i bod yn cysgu'n llawer gwell.

"Mae ein hymwneud â Dementia Actif wedi bod o fudd i'r ddwy ohonom. Mae fy mam wedi elwa'n gorfforol trwy gymryd rhan yn yr ymarferion cryfder a chydbwysedd ac yn feddyliol trwy agwedd gymdeithasol y sesiynau. Rwyf i wedi elwa ar y rhwydwaith cymorth a gynigir ac wedi gwneud ffrindiau newydd."

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Cefnogi pobl ifanc sydd ddim mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth (NEET) ...

Darparwyd cefnogaeth un-i-un benodol i rai pobl ifanc rhwng 16-25 oed drwy'r **Gwasanaeth Ieuencid**. Bu gweithwyr cymorth arweiniol yn helpu unigolion i adnabod eu cryfderau a'r rhwystrau sy'n eu hatal rhag symud ymlaen ar eu llwybr at gyflogaeth.

Cysylltwyd y bobl ifanc ag addysg rhan neu lawn amser, neu ymlaen at raglen gyflogaeth Gwaith Gwynedd. Yn ogystal, fe gynhaliwyd gwaith grŵp fel modd o ddatblygu y sgiliau personol, cymdeithasol ac emosiynol sy'n hanfodol i fydd hyfforddiant neu waith.

Parhau i weithredu rhaglen Pontio'r Cenedlaethau ...

Aeth y rhaglen **Pontio'r Cenedlaethau** o nerth i nerth yn ystod y flwyddyn, gyda rhagor o brosiectau wedi eu rhoi ar waith er mwyn creu a meithrin cysylltiadau newydd rhwng plant a phobl o bob oedran.

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd gweithgareddau oedd yn cynnwys **Caffi Creu** ble daeth pobl ifanc rhwng 16 a 25 mlwydd oed o GISDA at ei gilydd hefo pobl hŷn yn ardal Caernarfon i rannu sgiliau gwnïo a garddio; sesiwn paned a sgwrs **Bala 'Ddoe a Heddiw'** gyda'r artist Mari Gwent ar gyfer disgyblion Ysgol Godre'r Berwyn a Chanolfan Henblas a [diwrnod amgylcheddol ar y cyd ag Adra ym Maesgeirchen ym Mangor](#).

Parhaodd y nifer o feinciau cyfeillgarwch ar draws Gwynedd i gynyddu, a braf yw gweld y cydweithio gwych sy'n digwydd, er enghraifft ym [Mhlas Ogwen](#). Mae pontio'r cenedlaethau yn fuddiol

i bawb sydd yn cymryd rhan a da yw gweld y perthnasau yn blaguro yn ystod y prosiectau.

Darparu cefnogaeth er mwyn i breswylwyr cartrefi gofal fagu sgiliau i fynd ar-lein...

Yn ystod 2022/23 llwyddwyd i ymweld â phob cartref gofal y Cyngor (oni bai am un oedd yn delio gydag achosion COVID-19) er mwyn darparu rhagor o ddyfeisiau megis "Alexa" a chynnig hyfforddiant i breswylwyr ar sut i'w defnyddio.

Mae cyfnod COVID-19 wedi dangos pwysigrwydd technoleg fel modd i bobl mwyaf bregus y sir gadw mewn cysylltiad gyda'u teuluoedd ac mae gwaith wedi cychwyn ar uwchraddio darpariaeth band eang yn y cartrefi. Mi fydd y gwaith i ymestyn technoleg yn y cartrefi yn rhaglen barhaus.

Wrth gwrs, mae technoleg hefyd yn bwysig i staff ac ar ôl cynnal asesiad gyda rheolwyr y cartrefi, bydd y gwaith o ddyrannu gliniaduron fel bod modd cael mynediad at hyfforddiant ar-lein drwy Teams neu Zoom ac i dderbyn slipiau cyflog ar-lein yn cychwyn yn fuan yn 2023/24.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Anelu at ennill achrediad 'cymuned oed gyfeillgar' gan Sefydliad Iechyd y Byd er mwyn sicrhau bod trigolion o bob oed yn medru cael bywyd da yn eu cymuned leol.
2. Cyhoeddi rhaglen o weithgareddau a chyfleoedd cymdeithasol ar gyfer ystod eang o unigolion a gofalwyr ar draws ein gwasanaethau gofal.
3. Cychwyn ar y gwaith adeiladu i addasu Canolfan Dolfleurig yn Nolgellau er mwyn ychwanegu at y rhwydwaith o hybiau cymunedol i gefnogi unigolion ag anableddau dysgu.

5

Darparu cefnogaeth i bobl er mwyn iddynt ddatblygu'n ddiogel a chynnal perthnasau iach yn y cartref gyda'u teulu ac ar lefel bersonol

“

Isho gyru negas i chdi a Tîm Drws y Nant os tin gweld nw i ddeud diolch hiwj am y dau flwyddun dwythma ma a isho deu sori i bawb am sud oni oblaen ond dwi di newid a falch iawn bod fi wedi a ma huna drw help pawb hefo therepy ag roid y chance i fi a isho diolch i chdi am bob dim ... ti di bod yn ffer hefo fi drwdda fo a dwyn deud hun mewn ffor mwua neis erioed wan dwyn gobeithio dwim n mund i weld social buth eto ond diolchi chi mor gymaint x

- Defnyddiwr Tîm Trothwy Gofal, Tîm Plant Arfon 2, Gwasanaeth Cefnogol a Tîm

”

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Cadarnhaodd adolygiad Arolygaeth Gofal Cymru nad oes plant yn mynd i ofal yn ddiangen yng Ngwynedd a phan mae teuluoedd yn wynebu cyfnodau heriol mae gennym wasanaethau sy'n cynnig cefnogaeth amserol a phriodol fel bod y plant hynny'n gallu aros gyda'u rhieni, a ffynnu yn iach a diogel.

Cynigia'r Cyngor wahanol haenau o gefnogaeth i deuluoedd – yn amrywio o'r **Tîm o Amgylch y Teulu** sy'n cydweithio â theuluoedd i ymyrryd yn gynnar pan fo problemau'n dod i'r amlwg (sy'n digwydd yn wirfoddol gyda chaniatâd) i gefnogaeth fwy dwys gan y **Gwasanaethau Trobwynt** sy'n cynnig ystod o myraethau i blant sydd ar fin dod i ofal.

Gwnawn ein gorau i gefnogi rhieni mewn amseroedd anodd a derbyniwn adborth cyson sy'n dweud hynny. Ceir rhai achosion lle gallwn wneud mwy i esbonio'n gwaith i deuluoedd. Prif achos cwyno at yr **Adran Plant** oedd diffyg cyfathrebu clir. Bwriadwn wella ar hynny.

Weithiau, mae'n orfodol fod plentyn yn dod i'n gofal oherwydd bod perygl iddynt petaent yn aros gartref. Pan digwydd hyn ein cyfrifoldebau fel rhieni corfforaethol yw sicrhau'r cyfleoedd gorau iddynt mewn bywyd – yn union fel y byddem yn ei wneud gyda'n plant ein hunain.

Gweithiwn yn galed i sicrhau cartrefi addas a chartrefol i bob plentyn sydd yn ein gofal. Yn ystod 2023/24 byddwn yn datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan o fewn y sir, fel ein bod yn gallu cefnogi plant sydd ag anghenion dwys yn ein cymunedau.

O BLANT YN DERBYN GOFAL (31.03.23)

5%

O BLANT SY'N DERBYN GOFAL 31.03.23 SYDD WEDI CAEL TRI LLEOLIAD NEU FWY YN YSTOD Y FLWYDDYN

8%

O BLANT A DDYCHWELODD ADREF O OFAL YN YSTOD Y FLWYDDYN

106

O DEULUOEDD WEDI DERBYN CEFNOGAETH GAN CYDLINYDD TÎM O AMGYLCH Y TEULU

90%

O ADOLYGIADAU PLANT SY'N DERBYN GOFAL WEDI EU CYNNAL O FEWN YR AMSERLEN STATUDOL YN YSTOD Y FLWYDDYN

100%

O BLANT SY'N GYMWYS WEDI CAEL CYNGHORYDD PERSONOL WEDI'I DDYRANNU IDDYNT

Stori Joe

Cafodd Joe, 15 oed, ei gyfeirio at y **Gwasanaeth Ailgartrefu ac Atal** (RAP) ar ôl i'w leoliad maeth dorri lawr am ei fod wedi ceisio gorfodi cariad ei frawd i ddod â'i bywyd ei hun i ben ac wedi defnyddio platfform ar-lein i annog eraill i achosi niwed iddyn nhw eu hunain.

Roedd Gweithiwr Cymdeithasol Joe yn awyddus iddo dderbyn cymorth therapiwtig un-i-un gan ei bod yn pryderu y gallai, heb gymorth, barhau i brofi methiannau pellach mewn lleoliadau oherwydd diffyg dealltwriaeth ynghylch ei ymddygiad amhriodol tuag at ei gyfoedion.

Trefnwyd nifer o sesiynau rhagarweiniol lle cyflwynwyd Joe i therapydd, a gydag amser fe ddaeth yn gyfforddus i siarad am ddigwyddiadau a oedd yn anodd iddo eu cofio. Defnyddiwyd technegau arbenigol ar gyfer plant â symptomau o drawma cymhleth a llwyddodd Joe i fynd i'r afael â'i deimladau ac emosiynau. Trefnwyd sesiynau dal i fyny wythnosol gyda'r Gweithiwr Cymdeithasol ac roedd rhieni maeth newydd Joe hefyd yn elwa o wybod bod cymorth '*dim ond galwad ffôn i ffwrdd*.'

Ar ôl cyfnod mewn gofal maeth, cafodd Joe fynd yn ôl i fyw adref gyda'i fam enedigol, sydd hefyd wedi derbyn cymorth emosiynol ac ymarferol gan yr **Adran Blant**. Cafodd waith rhan-amser, a dywed ei fod yn rhywbeth na fyddai '*wedi gallu ei gyflawni pe na bai wedi cael mynediad at gymorth lles*'. Mae hefyd wedi gwneud ffrindiau newydd, sydd, meddai, wedi ei helpu i deimlo ei fod yn cael ei '*dderbyn*'. Mae Joe bellach yn bwriadu cwblhau cwrs coleg, ac mae'n dweud ei fod yn teimlo'n '*hapusach o lawer*'.

**Mae'r Gwasanaeth Ailgartrefu ac Atal (RAP) yn darparu cefnogaeth therapiwtig uniongyrchol i Ofalwyr Maeth a Mabwysiadwyr sy'n rheoli ymddygiadau cymhleth iawn a theuluoedd sydd ar bwynt chwalu oherwydd gwrthdaro. Yr amcan yw lleihau nifer y plant sydd mewn gofal, lleihau'r angen am leoli plant y tu allan i'r sir ac i gefnogi datblygiad darpariaeth gofal lleol o ansawdd uchel ar gyfer plant Gwynedd.*

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Gweithredu newidiadau yn sgil adolygiad “Ffordd Gwynedd” yr Adran Plant ac Adran Addysg...

Bu cryn waith ar y cydweithio rhwng yr adrannau ar ddechrau'r flwyddyn a datblygwyd cyd-ddealltwriaeth mewn sawl maes. Bu peth oedi yn yr adolygiad yn sgil ymadawiad y cyn-gyfarwyddwraig a bwriedir ailgychwyn ar y gwaith yn ystod y flwyddyn nesaf.

Ymestyn y ddarpariaeth Dechrau'n Deg...

Mae [Dechrau'n Deg](#) yn rhaglen a ariennir gan Lywodraeth Cymru er mwyn cefnogi teuluoedd mewn rhai ardaloedd difreintiedig gyda magu plant a rhiantu, datblygiad iaith a lleferydd plant, a chefnogaeth iechyd a gofal.

Mae'r broses o ehangu **Dechrau'n Deg** yn digwydd yn raddol. Mae'r **Gwasanaeth Blynnyddoedd Cynnar** wedi rhoi Cam 1 ar waith ers mis Medi 2022 mewn rhannau ychwanegol o Dregarth a Bethesda a Blaenau Ffestiniog, gyda 73 plentyn ychwanegol yn elwa. Bydd Cam 2 yr ehangu yn cychwyn ym mis Ebrill ac yn cynnwys ymestyn y cynnig gofal plant i ragor o ardaloedd yng Nghaernarfon, Dyffryn Nantlle, Pwllheli, Porthmadog, Abermaw, Y Bala a Bro Ffestiniog.

Mae'r rhaglen wedi amlygu'r angen i edrych ar gynnaladwyedd y sector gofal plant a bydd gwaith

adolygu'r ddarpariaeth ar draws y sir yma yn mynd yn ei flaen yn ystod y cyfnod nesaf.

Gweithredu Strategaeth “Dim Drws Anghywir”...

Yng ngwanwyn 2022, bu i'r Cabinet dderbyn y strategaeth ranbarthol 'Dim Drws Anghywir' oedd yn ymateb i adroddiad gan Gomisiynydd Plant Cymru yn galw am drawsnewid y ffordd y mae gwasanaethau yn gweithio gyda'i gilydd i gefnogi plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth fel nad ydynt yn syrthio rhwng dwy stôl, yn aros ar restrau aros am gyfnodau hirfaith ac yna'n cael gwybod eu bod ar y rhestr anghywir.

Mae'r Strategaeth yn cyd-fynd ag egwyddorion yr **Adran Plant** ac yn rhan o'n trefniadau ar gyfer datblygu'r ffordd y mae'r gwasanaeth yn cryfhau'r trefniadau drws ffrynt, y mynediad at wasanaethau, a'r agwedd o gynnig ymyraethau cynnar ac ataliol i osgoi problemau rhag gwaethygu. Gwelir fod **Hwb Teulu Gwynedd** a'r **Tîm o Amgylch y Teulu** a sefydlwyd rai blynnyddoedd yn ôl yn enghreifftiau da o hyn.

Dros y pum mlynedd nesaf gweithiwn o fewn y Strategaeth i gryfhau ein gallu i ymestyn ein gwasanaethau i fod yn fwy integredig gyda'n partneriaid.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan.

Gweithio gyda phobl a'u cefnogi i gyflawni gwell lles economaidd, cael bywyd cymdeithasol a byw mewn llety addas sy'n bodloni eu hanghenion

168

Tŷ WEDI EI ADDASU AR GYFER UNIGOLION AG ANABLEDDAU CORFFOROL

843

O FÂN ADDASIADAU, MEGIS GOSOD CANLLAWIAU, RAMPIAU SYMUDOL AC ADDASIADAU BYCHAIN ERAILL

£1.3M

O FUDDSODDIAD AR GYNLLUNIAU MEGIS CREU YSTAFELLOEDD YMOLCHI HYGARCH, GOSOD RAMPIAU Y TU ALLAN I'R Tŷ, CODI ESTYNIADAU

28

O OEDOLION GYDAG ANABLEDDAU DYSGU MEWN GWAITH CYFLOGEDIG

12

O UNIGOLION GYDAG ANABLEDD DYSGU LLE MAE EU ANGHENION LLETYA WEDI DIWALLU

DARPARWYD LLETY DROS DRO AR GYFER

542

O DEULUOEDD / UNIGOLION DIGARTREF

“

Gofynnais i therapydd galwedigaethol ddod i asesu fy ngŵr, sydd mewn oed ac wedi cael strôc. O fewn ychydig wythnosau roedd wedi cael ymweliad ac roedd cais wedi ei wneud i godi lefel step y drws ffrynt a gosod canllawiau newydd a reiliau er mwyn galluogi fy ngŵr i deimlo'n fwy diogel yn symud o gwmpas ac iddo gael ychydig o annibyniaeth yn ôl. Eto, o fewn mis roedd y gwaith wedi ei wneud. Dynion ifanc cwrtais ddaru drafod pob cam o'r gwaith efo ni. Diolch yn fawr, mae hyn yn cael ei wir werthfawrogi yn yr amseroedd anodd yma.

”

Sylwadau'r Cyfarwyddwr

Ceir urddas drwy waith. Galluoga'n **Tîm Darparu a Datblygol Anabledd Dysgu** i unigolion dderbyn hyfforddiant a chefnogaeth i ganfod gwaith addas ac i gael eu cyflogi yn ein cymunedau. Defnyddir lleoliadau megis Cegin Arfon a Galwch Acw i annog unigolion ac i roi hwb a hyder iddynt mewn cymdeithas.

I hyrwyddo a galluogi byw'n annibynnol mae llety addas yn hanfodol. Nodwyd ein bwriad i ddatblygu cartrefi gofal bychan i blant ym mhennod Safon Ansawdd 5, a gwyddwn fod anghenion lletya yn newid wrth i unigolion fagu teulu, mynd yn hŷn neu brofi dirywiad yn eu hiechyd. Ni ddylai pobl orfod newid cartrefi dim ond oherwydd eu bod yn heneiddio, a dylai pawb gael y dewis i aros lle maen nhw, pan mae hyn yn bosibl. Darpara ein **Huned Addasiadau i Dai** addasiadau prydlon i hyrwyddo hyn.

Anochel yw angen rhai am gefnogaeth lletya mwy dwys. Eleni, siomedig yw adrodd y bu oedi yn ein gallu i ehangu'n darpariaeth Tai Gofal Ychwanegol ac mae hynny wedi arwain at heriau ychwanegol i rai unigolion bregus. Fy mwriad yw amlygu ein rhwystrau gyda'r datblygwyr ar frys.

Pwysig hefyd yw ymestyn ein darpariaeth tai â chymorth ar gyfer unigolion ag anableddau dysgu. Mae'r **Gwasanaeth Anabledd Dysgu** yn cynllunio yn hirdymor er mwyn adnabod angen lletya yr unigolion maent yn eu cefnogi, ac mae prosiectau ar y gweill i adnewyddu tai ac adeiladu o'r newydd i ddarparu llety addas i helpu unigolion i fyw yn fwy annibynnol.

Stori Gwenno

Mae Gwenno wedi derbyn cefnogaeth gan y Gwasanaeth Anabledd Dysgu, a bellach mewn cartref diogel ac yn cael ei chyflogi ...

Symudodd Gwenno i fyw i dŷ â chymorth tua 10 mis yn ôl. Fel rhan o'i llwybr at fyw yn fwy annibynnol, mae Gwenno wedi llwyddo i gael gwaith mewn golchdy prysur ac yn gweithio chwe awr dros dri diwrnod, gyda staff o'r tŷ yn ei chefnogi yno.

Mae Gwenno yn derbyn £11.00 yr awr am weithio yn y golchdy ac mae'r cyflogwr yn caniatáu iddi weithio yn ystod y cyfnodau distaw fel nad oes pwysau arni i gyrraedd targedau yn yr un modd â gweithwyr mewn cyfnodau prysur. Ar ddechrau'r cyfnod, roedd y staff yn ei helpu yn yr ystafell waith ond, fel mae ei hyder wedi cynyddu, maent wedi gadael yr ystafell am gyfnodau byr. Y gobaith yw y bydd Gwenno yn hapus a chyfforddus i gael ei gadael yno ar ei phen ei hun yn y dyfodol.

Mae'r newid yn Gwenno yn amlwg; mae ganddi synnwyr o hunaniaeth, yn teimlo ei bod yn rhan o rywbeth, ac mae ei hunan barch a'i hunan hyder wedi cynyddu. Mae'r cyflogwr ei hun yn teimlo ei fod wedi cael profiad positif o gyflogi unigolyn efo anabledd dysgu ac mae ei gwaith yr un mor bwysig ag unrhyw weithiwr arall yno.

Beth oedd ein bwriadau yn ôl yr adroddiad diwethaf, a sut llwyddon i gyrraedd hyn?

Datblygu Unedau ychwanegol er mwyn mynd i'r afael â digartrefedd yng Ngwynedd ...

Mae achosion digartrefedd yng Ngwynedd wedi bod ar gynnydd dros y blynyddoedd diwethaf, sy'n golygu bod defnydd y Cyngor o lety dros dro hefyd wedi codi. Ochr yn ochr â hyn, mae diffyg stoc tai cyffredinol yn y sir sy'n atal unigolion digartref rhag canfod cartref parhaol.

Hyd yma, mae gwaith wedi ei gwblhau ar Tŷ Adferiad, sef llety â chymorth arbenigol i ferched ym Mhorthmadog, ac uwchraddio Hostel Noddfa yn Neiniolen er mwyn gwneud y llety'n fwy addas ar gyfer unigolion a theuluoedd digartref.

Mae gwaith ar y gweill ar sawl safle pellach gan gynnwys Glan Wnion, Dolgellau (5 uned), Ffordd y Coleg, Bangor (3 uned), Ffordd yr Ala, Pwllheli (2 uned) a Stryd Fawr Bangor (12 uned).

Darpariaeth Cartref Nyrsio ym Mhenyberth ...

Ers i hen Gartref Nyrsio Penrhos gau ddiwedd 2020 nid oes darpariaeth o welyau nyrsio yn ardal Llŷn. O ganlyniad, mae rhai trigolion yn cael eu lleoli yn bell o'u teulu a'u cartref. Yn ddiweddar, daeth yn gyfreithiol bosib i gynghorau sir ddarparu gofal nyrsio eu hunain.

Yn mis Mawrth 2023, fe gymeradwyodd y Cabinet achos busnes strategol ar gyfer datblygu

Penyberth, Penrhos fel safle i ddarparu gofal nyrsio. Dyma gynllun sy'n torri tir newydd ac yn gam tuag at wireddu'r uchelgais o ddarparu gofal a chefnogaeth o safon uchel yn y lle iawn ar yr amser iawn.

Bydd yr **Adran Oedolion** (mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd) yn bwrw ymlaen i wneud cais am arian Llywodraeth Cymru i ddatblygu'r safle.

Beth yw ein cynlluniau ar gyfer 2023/24 a thu hwnt?

1. Agor y ddarpariaeth Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwllheli, a pharhau gyda'r gwaith o adnabod cyfleon am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir gyda blaenoriaeth i ardaloedd Dolgellau a Chaernarfon.
2. Ychwanegu at yr opsiynau llety addas ar gyfer unigolion ag Anableddau Dysgu i annog byw yn annibynnol yn hytrach nag ariannu lleoliadau all-sirol, gan edrych yn benodol ar ddatblygu safle Frondeg, Caernarfon.
3. Parhau i edrych am opsiynau i ehangu'r ddarpariaeth dementia yn ein cartrefi ymhellach
4. Datblygu a gweithredu ar achos busnes safle Penyberth er mwyn datblygu gwelyau nyrsio ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd, yn ogystal ag ystod eang o ddarpariaeth llety â gofal.
5. Peilota cynllun newydd o'r enw 'Rhannu Cartref' sy'n deillio o'r cynllun cenedlaethol 'Homeshare UK'.

Sut rydym yn gwneud ein gwaith?

Ein Gweithlu

Gall ddarparu gofal, gwaith cymdeithasol, therapi galwedigaethol, a threfnu gwasanaethau cymdeithasol fod yn heriol ac anodd i'n gweithlu. Serch hynny, ceir cryn foddhad o wneud y fath waith ac o wybod ei bod yn bosibl i bobl wella eu sefyllfa drwy'r galluogi a wneir. Mae Gwynedd yn ffodus iawn o gael gweithlu rhagorol, ymroddedig a gofalgwr ac mae ein diolch iddynt.

Lleihaodd y nifer o swyddi gwag yn yr **Adran Oedolion** o fis Medi 2022 (12% = 113 swydd) i **91** swydd wag ar ddiwedd Ionawr 2023, **65** ohonynt yn swyddi gofal neu waith cefnogol. Er y gwelliant, pery heriau sylweddol ynglŷn â recriwtio a chadw'r gweithlu.

Ar ddiwedd Ionawr 2023 hefyd roedd **16** o swyddi'n wag yn yr **Adran Plant**. Rhwng y ddwy adran roedd naw swydd gwaith cymdeithasol yn wag. O'r herwydd, cyfyd sawl her a risg gan roi pwysau ychwanegol drwy orfodi blaenoriaethu gwaith dydd i ddydd heb roi digon o amser i arloesi a datblygu.

SWYDDI GWAG
(IONAWR 2023):

91 YN YR ADran
OEDOLION

16 YN YR ADran
PLANT

Gwyddom fod yr heriau am gynyddu wrth i'r rhagfynegiadau demograffeg awgrymu y bydd llai o bobl oedran gwaith yng Ngwynedd tra bydd mwy o bobl hŷn ag anghenion gofal yma.

Er mwyn gwella'r sefyllfa cynhaliwyd ymgyrchoedd recriwtio rheolaidd ar draws y sir. Amrywiol yw'r canlyniadau. Cefnoga'r Cyngor hyfforddeion gwaith cymdeithasol a therapi galwedigaethol mewn partneriaeth â Phrifysgol Bangor, y Brifysgol Agored a Phrifysgol Glyndŵr Wrecsam.

Lansiwyd [fideo arbennig a grymus](#) i hyrwyddo gwaith gofalu yng Ngwynedd er mwyn hybu'r ymdrechion recriwtio. Ar yr un pryd gwnaed gwaith i adolygu swydd ddisgrifiadau a chyflogau gweithwyr gofal a gyflogir gan y Cyngor gan fwriadu ei roi ar waith yn 2023/24. Yn yr un modd dechreuwyd grŵp gorchwyl a gorffen i ystyried lefelau cyflog gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol a bwriedir iddo gyflwyno argymhellion yn 2023/24.

Yr iaith Gymraeg

Angen yw gwasanaeth mewn iaith gyntaf, ac nid dewis. Mae'n hanfodol ein bod yn sicrhau darpariaeth ddwyieithog i'n trigolion.

Nid hawdd yw sicrhau bod ein gweithlu'n ddwyieithog pan ei bod yn anodd recriwtio gweithwyr cymwys. Felly mae'n bwysig ein bod yn sefydlu gweithdrefnau priodol i hwyluso'r Cynnig Rhagweithiol. Disgwylwn i'n gwasanaethau ddarparu'r Cynnig Rhagweithiol, sef darparu gwasanaeth yn Gymraeg heb i rywun orfod gofyn amdano, ar bob achlysur. Yng Ngwynedd, mae ein grŵp mewnol **Mwy na Geiriau** yn cyfarfod yn fisol i weithio tuag at gyflawni'r nod yma. Rydym yn paratoi mesurau perfformiad ar y Cynnig Rhagweithiol a gobeithiwn allu adrodd arnynt yn adroddiad y flwyddyn nesaf.

Mae defnyddio ein dylanwad yn bwysig. Roedd y cyn-gyfarwyddwraig yn arwain ar **Mwy Na Geiriau** yn genedlaethol ac yn rhanbarthol gan alluogi cynnydd sylweddol mewn darpariaeth ar draws gwlad. Enghraifft arall yw ein bod wedi gwrthod croesawu arolygwyr **Cyfiawnder Ieuencid** gan nad oeddent yn gallu sicrhau arolygwyr dwyieithog, a'u bod wedi cytuno i oedi eu harolwg nes bod hynny'n bosibl.

Mae cefnogaeth barhaus ar gael i aelodau staff ddysgu Cymraeg drwy wahanol ddulliau a chysiau at bob lefel o allu a hyfedredd. Bu i **24** aelod o staff o'r **Adran Oedolion** a'r **Adran Plant** elwa o'r adnodd dysgu Cymraeg yn ystod y flwyddyn.

“

Mi wnes i dechrau weithio i Gyngor Gwynedd yn 2020 ar ddechrau'r pandemig. Ro'n i symud i'r ardal yn ddiweddar ac ro'n i'n therapydd galwedigaethol wrth fy modd efo dros 30 mlynedd mewn Gofal Cymdeithasol... (mae'r) Cyngor wedi talu i mi fynychu cwrs dechreuwyr Cymraeg wyneb yn wyneb ar unwaith yr wythnos. Mae cefnogaeth wych hefyd gyda Sesiwn Sgwrsio wythnosol a sesiynau anffurfiol efo tiwtor a dysgwyr eraill. Dw i wedi bod yn lwcus i fynd i Nant Gwrtheyrn am wythnos o Gymraeg dwys ac yn bwriadu cael wythnos arall yno ar lefel ganolradd. Edrychaf ymlaen fynd i'r Ysgol Haf yn y Bala fis nesaf a magu mwy o gyfle a hyder i siarad Cymraeg.

- Rachel Richardson-Wright, therapydd galwedigaethol

”

Cyllid

Ni fu'n flwyddyn hawdd yn ariannol i'r gwasanaethau cymdeithasol a disgwylir i'r argyfwng costau byw a chwyddiant roi pwysau sylweddol ar ein darparwyr gofal a chostau'r gwasanaeth.

Ym mlwyddyn 2022/23 roedd cyllideb net yr **Adran Plant** yn **£21 miliwn** a bu gorwariant o **£76,000**.

Mae hon yn sefyllfa ariannol iachach i'r **Adran Plant** nag a fu ers rhai blynyddoedd a phrif reswm y gorwariant oedd pecynnau gofal newydd a dwys.

Cyllideb net yr **Adran Oedolion** am y flwyddyn oedd **£66 miliwn**, ond bu pwysau ychwanegol ar y gwasanaeth yn gyfwerth â **£3.9 miliwn**. Y prif bwysau ariannol oedd costau ychwanegol cartrefi nysio allanol, costau'r gwasanaeth anabledd dysgu, a chostau darparu gofal yn y gymuned a mewn cartrefi preswyl. Rhan arall o'r gorwariant oedd na lwyddwyd i wireddu gwerth **£921,000** o arbedion adrannol. Defnyddiodd yr adran y cronfeydd nad oedd wedi eu hymrwymo, gyfwerth a **£1 miliwn**.

CYLLIDEB 2022/23:

ADRAN PLANT

£21M

ADRAN OEDOLION

£66M

Gwnaed defnydd helaeth o grantiau cenedlaethol gan y ddwy adran, yn enwedig y Grant Gweithlu Gofal Cymdeithasol gan Lywodraeth Cymru a'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol, er mwyn datblygu'n gwasanaethau mewn modd arloesol ac mewn partneriaethau. Derbyniwyd arian cyfalaf hefyd o'r gronfa hon ar gyfer addasu swyddfeydd timau integredig. Darparodd Llywodraeth Cymru hefyd arian cyfalaf gwerth **£177,000** ychwanegol ar gyfer y cynllun **Dechrau'n Deg** a **Gofal Plant**.

Oherwydd sefyllfa ariannol gwasanaethau cyhoeddus rhagwelir pwysau sylweddol eto ar gyfer 2023/24 ac eisoes cytunwyd ar leihad mewn nifer fawr o gyllidebau ar draws y ddwy adran. Daw heriau gyda hynny a bwriedir adolygu sefyllfa ariannol yr **Adran Oedolion** yn ei gyfanrwydd yn ystod y flwyddyn a ddaw.

Arweinyddiaeth Wleidyddol a Chorfforaethol, Llywodraethu ac Atebolrwydd

Saif trefniadau llywodraethu cadarn i gefnogi rheolaeth effeithiol o'r gwasanaethau cymdeithasol. Yn ogystal â chyflwyno adroddiadau i Bwyllgorau Craffu, i'r Cabinet ac i'r Cyngor Llawn, defnyddiwn strwythur herio perfformiad adrannol bob yn ail mis.

Cynhelir sgysiau un-i-un rheolaidd rhwng y Penaethiaid Adran Plant ac Oedolion a minnau, yn ogystal â chyfarfod 'Tîm Arwain Gofal' pob dau fis i drin a thrafod unrhyw faterion polisi cenedlaethol, rhwystrau, risgiau a dathlu llwyddiannau.

Ar ôl etholiadau mis Mai 2022, fe benodwyd y Cyngorydd Dilwyn Morgan fel Aelod Cabinet ar gyfer Oedolion, Iechyd a Llesiant, a'r Cyngorydd Elin Walker fel Aelod Cabinet ar gyfer Plant a Chefnogi

Teuluoedd. Dirprwy Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Nia Jeffreys, sy'n arwain ar Gefnogi Pobl, gan sicrhau parhad y rhaglen fel blaenoriaeth uchel ar draws holl adrannau'r Cyngor.

Ym mis Medi 2022, fe gynhaliodd Arolygiaeth Gofal Cymru [Arolygiad Gwerthuso Perfformiad](#) ar ein gwasanaethau oedolion, ac nid oedd yn syndod fod heriau staffio, galw uwch am wasanaethau, rhestrau aros iechyd meddwl a niwro-ddatblygiad wedi eu nodi fel rhai o'r prif risgiau. Defnyddiwyd yr adborth a'r argymhellion a dderbyniwyd i ddatblygu ein rhaglen waith. Yn ystod mis Mawrth 2023, fe gynhaliwyd Adolygiad Cyflym Amddiffyn Plant ac roedd yr adborth yn hynod gadarnhaol ac yn dangos ansawdd y gwaith a wneir.

Yn anffodus, mae rhai achosion yn codi pan fydd pethau'n mynd o'i le ac nad ydym yn darparu gwasanaeth o'r safon uchel ddisgwyliedig. Mae trefn gwynion statudol yn ei lle er mwyn sicrhau ein bod yn derbyn adborth, ac yn ymateb i unrhyw bryderon fel nad ydym yn ail-adrodd camgymeriadau. Cyfeiriwyd eisoes at brif dueddiadau cwynion y flwyddyn yma yn yr adroddiad, a bydd crynodeb swyddogol yn ymddangos ger bron y Pwyllgor Craffu Gofal ym mis Medi 2023. Bwriedir gosod ein hadroddiad cwynion a sylwadau ar y we yn y dyfodol fel eu bod ar gael i'r cyhoedd eu darllen.

Partneriaeth

Ni all gwasanaethau cymdeithasol fod yn effeithiol heb weithio yn agos gyda phartneriaid yn y gwasanaethau cyhoeddus, y trydydd sector, grwpiau cymunedol, busnesau a darparwyr gofal.

Cryfhodd ein cydweithio mewnol gyda'r **Adran Addysg** yn y Cyngor yn ystod y cyfnod a cadarnhaol oedd gweld nodi gwaith da ar y cyd gyda **Heddlu Gogledd Cymru** gan Arolygiaeth Gofal Cymru. Tra bod heriau o bryd i'w gilydd, ar y cyfan deil perthynas iach a chryf gyda'n partneriaid yn lleol.

O fewn y Cyngor datblygodd y cydweithio rhwng y gwasanaethau cymdeithasol a'r **Adran Tai ac Eiddo** a bwriedir cryfhau hynny ymhellach dros y flwyddyn sydd i ddod drwy weithio ar brosiectau penodol ac wrth ddatblygu asesiad o'r anghenion tai â gofal am yr 20 mlynedd nesaf.

Datblygiad cadarnhaol yn ystod y flwyddyn ydi'r **Hybiau Cefnogi Pobl** a sefydlwyd mewn sawl ardal. Dyma ymdrech i gefnogi grwpiau cymunedol i sicrhau bod cymorth ar gael i bobl yn lleol mewn modd cydlynol. Mae cynnal gwasanaethau ataliol a chymunedol fel hyn yn gwbl hanfodol er mwyn diogelu iechyd a llesiant ein trigolion a lleihau'r galw ar ein gwasanaethau statudol.

Daw nerth ychwanegol i'n gwaith drwy gydweithio gyda **Mantell Gwynedd** a'r trydydd sector. Cyfranna'r **Grŵp Cyswilt Trydydd Sector** at gydweithio effeithiol a chynhelir cyfarfodydd rheolaidd i rannu arferion da ac edrych ar ffyrdd i gronni adnoddau. Fel cyfarwyddwr newydd fy mwriad yn ystod 2023/24 yw ymweld â rhai o'r sefydliadau trydydd sector er mwyn cael gwell blas ar y gwaith sy'n mynd yn ei flaen o ddydd i ddydd a rhai o'r heriau sy'n eu wynebu.

Ar lefel strategol rydym yn aelod o sawl fforwm rhanbarthol. Ein Haelod Cabinet ar gyfer Oedolion, Iechyd a Llesiant, y Cynghorydd Dilwyn Morgan yw cadeirydd **Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru**, sy'n dod â byrddau iechyd, awdurdodau lleol a'r trydydd sector at ei gilydd i gynllunio'n strategol ar ofal a chymorth pobl yr ardal. Ym mis Mawrth 2023 cyhoeddwyd [Cynllun Rhanbarthol y Gogledd 2023-28](#) a bydd hwn yn llywio gwaith y Partneriaeth dros y blynyddoedd nesaf.

Er mwyn sicrhau deilliannau cadarnhaol i bobl Gwynedd mae partneriaeth glos gyda **Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr** yn hollbwysig. Bwriedir aildanio'r cydweithio ar ein **Timau Adnoddau Cymunedol** integredig i gydweithio gyda chlystyrau gofal cynradd dros y flwyddyn sydd i ddod.

DOLENNI A GWYBODAETH BELLACH

Mae'r adran olaf hon yn rhestru lleoedd i gael mwy o wybodaeth am rai o'r pethau y sonnir amdany'n nhw yn yr adroddiad hwn.

- [Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-38](#)
- [Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd \(2022/23 i ddilyn yn yr hydref\)](#)
- [Trefn gwynion a chanmoliaeth](#)
- [Polisi Iaith](#)
- [Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn](#)
- [Pwyllgor Craffu Gofal](#)
- [Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru](#)
- [Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru](#)
- [Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn](#)
- [Arolygaeth Gofal Cymru](#)
- [Dewis Cymru](#)